

1998.04.27.

A tettes közbeszól

Bárki bárkit, bármikor, bármiért, bárhol, bárhogy...

Pándy vagyok, Pándy vagyok, ismételve **Eörsi István** író, miközben izgatottan fel-alá járkál, hogy magával is elhitesse, ő most Pándyt, a feltételezett sorozatgyilkost játssza egy Halász Péter által kitalált gondolat kísérletben. Körülbelül mindenki így tesz, a (B) P., avagy egy várost izgatja a gyilkos című négynapos „sorozatgyilkos-fesztiválon” a Merlinben. Nézőként, aktív áldozatként az a dolgunk, hogy beleéljük magunkat a legnagyobb rémtettek elkövetőinek lelki világába. A színház előterében Mr. Hoffmann – természetesen magyar származású úr – bűnügyi gyűjteményéből kapunk ízelítőt. Középen egy kedves bohóc mosolyog ránk. Azt mondja Halász Péter – aki mindenütt hirtelen ott terem –, hogy ez John Wayne Gacy, a gyilkos bohóc. Jótékonyági rendezvényeken bohócjeleneteket adott elő beteg gyerekeknek, de „mellesleg” harminchárom fiatal férfit megerősített és meggyilkolt a saját otthonában. Persze Péter – mondjuk –, jó a fantáziád, minket ne etess, miközben fülig ér a szád. Aztán kiderül, hogy mindez igaz, 1994-ben ki is végezték a sorozatgyilkos bohócot. Van itt még egy s más Hoffmann úr kiállításán, kések, ollók, rafinált orvosi műszerek, fadorong, kulcsok, zárok, finom női holmik, valóságos művészi elrendezésben. Egy teremmel odébb a Bűnügyi Múzeum tárlata már közel sem tesz tanúbizonyságot ilyen szépérezékről. Ebben a helyiségben a drasztikus tények uralkodnak. Haláltól eltorzult arcok, oszlásnak indult csonkolt testek fotói. Egy-egy mondat, hogy a körorvos hogyan ölte meg lányát, hogy az aberrált hajlamú férfi miként gyilkolt gyerekeket, a kazánfűtő hogy végzett pancser munkát a holttest elégetésekor... Ebben a szobában aztán igazán átélhetővé válik a fesztivál jelmondata: Bárki Bárkit Bármikor Bármiért Bárhol Bárhogy. És hogy ez minél érzékletesebbé váljon, az első este idős civilek a színházteremben, diszkrét félhomályban sorozatgyilkosok rövid életrajzát olvassák fel. Olvassák, olvassák és olvassák. Robert Berdella áldozatai különböző testrészeit trófeaként megtartotta. Ted Bundy áldozatainak száma lehet, hogy az ötvenet is elérte. Vonzó jogászhallgatóként csábította el, és ölte meg a nőket, saját maga védőügyvédjeként élvezte a média rá háruló figyelmét. Jerry Brudos áldozatai lábfejét levágta, és túsarkú cipőbe bújtatva megtartotta. Egy történelmi példa: az 1400-as években élt Gilles de Rais kétszáz gyermeket gyilkolt meg a szexuális élvezet kedvéért, Marquis de Sade életrajzi esszét írt róla... Az az igazság, hogy ezt a sok borzalmat is el lehet unni – mint a tévében –, egy idő után a hosszú felsorolás bágyasztóvá vált, kivéve, amikor egy nyolcvan fölötti öregúr olyan élvezettel, valóságos erotikus gyönyörrel olvasott fel, hogy ettől már morbidan humorossá vált minden szava. A feszültségeket levezetendő transzvesztitashow-val egybekötött diszkóval zárult minden nap. Láthattunk vadnak szánt jeleneteket, vacak playbackról szóló transzvesztitaszámokat – melyeknél már tíz évvel ezelőtt is jobbat csináltak a Maximban –, érdekes fényhatásokkal szolgáló érzéki árnyjátékot.

Az árnyjáték egyébként meglehetősen népszerűnek bizonyult. Vajdai Vilmos performance-ában először a Jancsi és Juliskát vetítették le diafilmről. Majd egy gyerek és két férfi árnyalakja látszódott, akik köznapi szavak, erőfeszítések kíséretében – miközben gyermekdal szólt –, szétaraboltak egy kislányt ábrázoló életnagyságú bábut. Másnap pedig Vajdai egy fehér lepedővel letakart kollégáját

„belezte ki”, vért „csapolt” belőle, hagymát, gombát vágva adott hozzá főzési tanácsadót. Mindkét esetben a hétköznapi kifejezések használata tette groteszkké a túl hosszú nyúló jeleneteket, melyek közben akár vacsorázni is lehetett a Merlin Klubban. A vacsorázók hangzavara elnyomta Fábry Sándor Az áldozat, aki közbeszól című produkcióját. Ezért Fábry a közönségével együtt a próbaterembe települt, és frenetikus sajátos monokabaréja keretében gyilkosságtörténeti kiselőadást tartott.

Az áldozatok azonban ritkán szóltak közbe, mert a Merlinben – ahogy rendszerint a sajtóban is – az elkövetők váltak sztárokká. Halász Péter egyik színházi estjén Szacsvey László adta Pándyt, valósággal megőrjítve a nyomozást végző rendőrt, aki teátrális körülmények között, piros festékpátronokat magára durrantva haldoklott a lábunk előtt. Másnap **Eörsi István** bújt Pándy bőrébe, és filozofikus hajlamú, vérre éhes bohócot formált belőle a Pándy látogatása Bartók házában... című előadás keretében. Bartókot Fischer Iván karmester adta, mindketten egy hosszú asztal két végén – köztük kés – vacsoráztak, és közben megtárgyalták a Csodálatos mandarin, a Kékszakállú herceg vára „gyilkosságesztetikai” kérdéseit, melyekből általános művészetfilozófiai következtetéseket is levontak. **Eörsi** még énekelt is a Kékszakállúból, a Juditot megszemélyesítő Lukin Márta partnereként. Antal István válogatásában részleteket láthattunk nézőriogató filmekből, az Andalúziai kutyától az Alkonyattól pirkadatig mai vámpírhistóriáig. És „Pándy-automatákban” magunk is kipróbálhattuk, milyen érzés gyilkossághoz asszisztálni. Ha a jámbor néző beszállt egy vasúti kupéba, egyszerre csak emberi kéz lógott ki valamelyik bőröndből, az eszpresszóban pedig a rendelést az imént még kedvesen felvevő pincér holtan terült el. A kitartó nézők pedig hajnalonként hullafáradtan „estek ki” a Merlinből az életveszélyes budapesti utcára.

BÓTA GÁBOR